

8. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики. – К., 2010.
9. Лепкий Б. Начерк історії української літератури. Кн.1. До нападів татар. – Коломия, 1909.
10. Цит. за: Верниволя В. (В. Сімович) Богдан Лепкий// Богдан Лепкий. Писання. – Київ – Лейпциг, 1922 – С.V. - LXXVII;
11. Лепкий Б. Начерк історії української літератури. Кн.1. До нападів татар. – Коломия, 1909.
12. Хороб С. Леонід Білецький – історик української літератури// Леонід Білецький. Історія української літератури: у 2-х т. – Т.1. – Івано-Франківськ, 2015. – С.364-379;
13. Гнатишак М. Історія української літератури. – Прага, 1941;
14. Ільницький М. Ідейно-етичний естетизм Микола Гнатишака // Микола Ільницький. На перехрестях віку: у 3 кн. Кн. III. / М. Ільницький. - К., - С.666-688.
15. Лепкий Б. Начерк історії української літератури. Кн. 1. До нападу татар. – Коломия, 1909;

Вивчення творчості Богдана Лепкого в школі

УДК 37.02

Майя Кондирева

Творчість Богдана Лепкого у форматі зовнішнього незаліжного оцінювання з української мови і літератури

У статті йдеться про актуальність осмислення творчості Богдана Лепкого в контексті вимог нової української школи, а відтак окреслено систему роботи учителя-словесника, що стосується життєвого і творчого шляху славетного земляка, для формування в учнів 5 – 11 класів літературної та комунікативної компетентностей у процесі реалізації програмних вимог на

аспектних уроках української літератури у 7 і 11 класах, уроках літератури рідного краю у 5, 7, 8 і 11 класах, уроках української мови у 5 – 11 класах та у позакласній роботі.

Ключові слова: *зовнішнє незалежне оцінювання з української мови і літератури. життєвий і творчий шлях Богдана Лепкого, літературна і комунікативна компетентності, програмні вимоги, алгоритм роботи учителя, ілюстративний матеріал для прикладів з життя та літератури, літературознавчі терміни, тестові завдання різних типів і видів.*

Maiia Mykolaivna Kondyrieva. Creativity of Bohdan Lepkyi in the format of external independent assessment of the Ukrainian language and literature.

The article deals with topical understanding of Bohdan Lepkyi's creativity in the context of the new Ukrainian school requirements, and therefore the system of the teacher-philologist work, which deals with the life and creative activity of our famous fellow countryman, for the formation of literary and communicative competences in 5-11 formers in the program implementation process to meet the requirements for the aspect lessons of Ukrainian literature in grades 7 and 11, lessons of literature of the native land in 5, 7, 8 and 11 classes, lessons of the Ukrainian language in grades 5-11 and extra-curricular work has been determined.

Key words: *independent assessment of the Ukrainian language and literature, life and creative activity of Bohdan Lepkyi, literary and communicative competences, program requirements, algorithm of teacher's work, illustrative material to depict life and literature, literary terminology, tests of different types and forms.*

Серед відомих письменників, які піднялися на найвищі літературні висоти, бачимо численні постаті представників української літератури. Та чи завжди ми, українці, уміли належно оцінити їхню творчість?

Богдан Лепкий – це поет і письменник, художник і мистецтвознавець, дослідник літературних процесів і перекладач, автор текстів численних музичних творів і теоретик феномену Українського Січового Стрілецтва, видатний педагог і активний громадський діяч. А його творчість – це один із зразків інтелекту українця-патріота (за кількістю написаного Богдан Лепкий поступається в

українській літературі тільки Іванові Франку). На жаль, лише про окремі загальновідомі аспекти його титанічної праці, що мала би бути взірцем для сьогоденного покоління українців, йдеться на сторінках загальнодоступних видань. Прикро, наприклад, що в енциклопедичному довіднику «Митці України», виданому в Києві 1992 року за редакцією Ф. Кудрицького, немає жодної згадки про цього митця. Книга «100 великих українців» вийшла 2007 року у Києві – і в ній немає імені Богдана Лепкого! А у нього була мрія, яку вдалося здійснити лише частково, – «написати пензлем історію України». [5, с. 2].

Життєво-творчий шлях Богдана Сильвестровича Лепкого досліджували в різних ракурсах І. Бетко, Н. Білик, Н. Гавдида, М. Євшан, М. Ільницький, О. Камінчук, В. Качкан, М. Климишин, Р. Коритко, З. Кузеля, В. Лагода, В. Лев, О. Нахлік, Є.-Ю. Пеленський, В. Погребенник, Ф. Погребенник, М. Рудницький, М. Сивіцький та ін. Особливо за роки незалежності України з'явилося чимало досліджень творчості найпопулярнішої постаті на галицькому ґрунті: розвідки М. Жулинського, О. Мишанича, Ф. Погребенника, М. Ткачука, Я. Поліщука, Н. Білик-Лисої, Л. Білякович, Г. Заболотної, Т. Литвиненко, Є. Пеленського, В. Соколової та ін. Нині є спроби по-новому підійти до оцінки спадщини Б. Лепкого, про що свідчать публікації Р. Горака та інших авторів – в українській пресі, М. Сивіцького – у польській.

Утішним є те, що творчість славетного українця Богдана Лепкого потрапила у поле зору укладачів призначених для реалізації завдань літературної освіти українців програм навчального предмета «Українська література» для 5 – 11 класів [4], що мають за мету формування літературної, точніше читацької, компетентності у школярів [3], рівень сформованості якої частково є об'єктом обов'язкового контролю у рамках зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури [8].

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю осмислення творчості Богдана Лепкого у

контексті нової української школи. А відтак *мета статті* – дослідити, яку роль відіграє творчість представника українського літературного процесу кінця XIX – початку XX століття Богдана Лепкого у формуванні читацької компетентності випускників загальноосвітніх навчальних закладів України початку XXI століття.

Метою зумовлено вирішення таких завдань:

- проаналізувати систему роботи учителя-словесника щодо реалізації у навчально-виховному процесі змісту навчального матеріалу під час вивчення творчості Богдана Лепкого у рамках шкільного предмета «Українська література» у 5 – 11 класах;
- окреслити науково-методичні основи досягнення очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів (розвитку предметних та ключових компетентностей, формування емоційно-ціннісних ставлень) під час ознайомлення з творчістю Богдана Лепкого у навчально-пізнавальній діяльності (на уроках та позакласних заходах);
- простежити діапазон авторсько-персонажних поглядів Б.Лепкого щодо оцінної сфери життєвих явищ у форматі зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що уперше узагальнено систему знань про життєвий і творчий шлях Богдана Лепкого учнів 5 – 11 класів у форматі зовнішнього незалежного оцінювання, метою якого є контроль рівня якості мовно-літературної освіти випускників загальноосвітніх навчальних закладів України. Практичне значення статті полягає у тому, що описаний у дослідженні алгоритм роботи творчий учитель-словесник може використати у своїй практичній діяльності не тільки стосовно вивчення творчості Богдана Лепкого, а й стосовно вивчення творчості інших письменників.

У 2017-2018 навчальному році вивчення української літератури у загальноосвітніх навчальних закладах України здійснюється за такими програмами: «Українська література. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних

закладів з українською мовою навчання» (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 07.06.2017 № 804); «Українська література. 8 - 9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з поглибленим вивчення української літератури» (затверджена наказом МОН України від 14.07.2013 № 983); «Українська література. 10 - 11 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту. Академічний рівень. Профільний рівень» (затверджена наказом МОН України від 28.10.2010 № 1021, крім рівня стандарту; рівень стандарту містить зміни, затверджені наказом МОН України від 14.07.2016 № 826) [9].

Згідно з програмними вимогами, у 7 класі на вивчення «Мишки (Казки для дітей, для малих і великих)» Богдана Лепкого відводиться дві академічні години. На прикладі цього твору слід розглянути актуальні морально-етичні проблеми (війна і мир, життєві потреби і захланність, гріх і покарання за нього, цінності істинні і фальшиві, родина і виховання дітей), загальнолюдські цінності (гуманізм, доброта, порядність, щирість, милосердя, співчуття, милосердя, справедливість, почуття гідності і честі, шляхетність, патріотизм), негативні людські якості (жадібність, грошолюбство, байдужість, прагнення наживи на людській біді, пихатість, жорстокість, нечесність) у період війни. Відповідні відомості учасник ЗНО з української мови літератури може використати у власному висловленні як ілюстративний матеріал для прикладу з життя (Богдан Лепкий і сам був свідком негідних учинків українців у часи Першої світової війни, що застала родину під час відпочинку у Яремчі) і для прикладу з літератури (образи господаря і мишки).

У програмі для поглибленого вивчення української літератури у 8 - 9 класах знайомство із творчістю Богдана Лепкого, на жаль, не передбачено.

У 11 класі в рамках двохгодинної теми «Українська література за межами України» оглядово йдеться по розвиток літератури в Західній Україні до 1939 року, зокрема про історичну прозу Б. Лепкого, Ю. Опільського,

Катрі Гриневичевої (академічний рівень) і, крім того, творчість В. Стефаника, О. Кобилянської, О. Турянського, Б.-І. Антонича, І. Вільде (профільний рівень). Найпопулярнішим серед них, безперечно, є Б.Лепкий, величезний творчий доробок якого, в тому числі історична романістика, свого часу був вилучений з національно-культурного життя українців. Насамперед це стосується тетралогії «Мазепа», першого в західноукраїнській історичній белетристиці багатотомного видання, у якому автор здійснив спробу реабілітації опалюженого істориками й літераторами гетьмана І. Мазепи [1].

Реалізація державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів щодо творчості одного з найсвідоміших патріотів України Богдана Лепкого має лише ознайомлювально-презентативний характер (учень має називати основних представників літератури Західної України і розвивати навички використовувати довідкові матеріали), а тому насамперед через організацію активної дослідницько-пошукової роботи в учнів необхідно сформулювати уявлення про творчий портрет знаного письменника, зокрема його твори: **тетралогія «Мазепа»**, на сторінках якої оживають відомі історичні персонажі – гетьман України Іван Мазепа, генеральний писар Пилип Орлик, небіж гетьмана Войнаровський, полковник Чечель та багато інших; **повісті «Крутіж» і «Орли»** про події, які відбувалися наприкінці XVII – на початку XVIII століття, коли розбрат і свавілля козацької старшини ледве не призвели Україну до загибелі; **повість «Сотниківна»** про життя тлі історичних подій родини українського сотника Шелеста, його доньки Олесі, її нареченого Петра, тітки Магдалени, вірних сотникових слуг і мешканців хутора Запорожцева Гірка; **«Казка мого життя»** про дитячі та юнацькі роки автора; «Вибрані твори» у двох томах, куди увійшла більшість уперше опублікованих в Україні поезій, віршованих драм, повість «Зломані крила», оповідання та новели, спогади, публіцистичні статті, промови, наукові розвідки та дослідження; **«Битва за Україну»** про Полтавський бій, про

гетьмана Івана Мазепу, шведського короля Карла XII та його воєначальників, козацьких ватажків та український люд; **«Поезії»**, що знайшли щирий відгук у серцях численних читачів.

Щодо історичної прози Богдана Лепкого, то дослідники відзначають, що автор розкрив складну поведінку Мазепи, який у боротьбі за незалежність України змушений був ховати свої наміри від усіх і шукати шляхів звільнення від московського ярма. Доля вирішила схилити вагання гетьмана на користь шведів: «Щастя, видимо, хилилося на бік Карла XII. Так можна було собі гадати. Це було гетьманові по душі. Не тільки тому, що відповідало воно його політичним планам, але й з особистих причин. Гетьман не любив Петра. Це був варвар, а Мазепа ненавидів варварство» [6, с. 38]. Ірина Бардашевська вважає, що Б. Лепкий одним з перших долучився до створення об'єктивно-психологічного образу Мазепи, написавши трилогію з патріотичних позицій. Саме він зламав усталений у літературі стереотип «Мазепи-зрадника» [2].

Отож учасник ЗНО з української мови літератури у власному висловленні може використати як ілюстративний матеріал, що стосується творчості Богдана Лепкого, для прикладу з життя (факти життєвого шляху Богдана Лепкого, які стосуються здобуття ним освіти, наукової і громадської діяльності, філософсько-естетичних поглядів; згадувані у його творах історичні події часів козаччини) і для прикладу з літератури (образи Мазепи, Мотрі, козацької старшини тощо), не забувши зазначити назву твору, автора, проблему, образ і давши пояснення літературному явищу.

У результаті аналізу вміщеного у чинних програмах переліку творів для додаткового читання, тобто для організації так званого керованого позакласного читання, не виявляємо ні одного твору Богдана Лепкого – це означає, що учитель-словесник обмежений в праві ініціювати на уроках позакласного читання обговорення творчості українця-патріота.

Формуванню навичок та умінь, необхідних активному читачеві; розгляду більшого обсягу матеріалу, ніж на звичайному уроці; розвитку умінь організовувати самостійну роботу; зміщенню акцентів з традиційних елементів уроку, таких як опитування, пояснення та закріплення матеріалу; інтеграції навчального матеріалу із інших навчальних предметів сприяють уроки літератури рідного краю, для яких у чинних програмах у 5 – 11 класах передбачено лише по дві години на рік [7] (але кількість таких уроків можна збільшити за рахунок резервних годин для використання на розсуд учителя). Змістове наповнення уроків літератури рідного краю регулює рекомендована управлінням освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації до використання у загальноосвітніх навчальних закладах області програма (лист від 25.04.2008 № 03/1081-10), згідно з якою у кожному класі передбачено три-чотири теми для уроків літератури рідного краю для того, щоб учитель мав право вибору.

У 5 класі одна з тем покликана ознайомити учнів з мандрівним сюжетом «Казки про Ксеню і дванадцять місяців» Богдана Лепкого. Під час уроку учні мають змогу ознайомитися з цікавими сторінками життя письменника Б.Лепкого, змістом казки, обговорити складні стосунки мачухи і пасербниці, зведених сестер, батька і доньки, матері і доньки, батька і пасербниці, місяців і Ксені, місяців і Палани; з'ясувати призначення образів собаки, суниць, фіалок, яблук та житейський «принцип бумеранга» тощо. Вимогами до рівня загальноосвітньої підготовки учнів передбачено не тільки ознайомлення зі змістом казки (перемога добра над злом, кращі людські чесноти Ксені), а й з'ясування особливостей віршованої мови та втілення мандрівного сюжету в українському варіанті.

У 7 класі заплановано дати учням загальну уяву про життєвий і творчий шлях Богдана Лепкого, зокрема його стосунки з І.Франком, М.Коцюбинським, О.Кобилянською, художником Миколою Івасюком, свояком Петром Смиком, ознайомити з патріотичними мотивами ліричних творів

(«Заспів», «Наука», «Карпати», «Журавлі»), глибоко моральним змістом оповіданням «Цвіт щастя». На основі аналізу цих творів в учнів мало би сформуватися уявлення про цілісний образ особи Б.Лепкого, його поетичний талант і талант психолога («Цвіт щастя»).

Один з уроків у 8 класі порушує тему співців слави січових стрільців, серед яких був брат Богдана Лепкого – Левко Лепкий. Він у США опублікував повість «З-під Полтави до Бендер», «Казку мого життя», спогади про молоді роки свого брата-письменника і 1910 року поклав на музику широко відомий нині вірш «Журавлі».

Одинадцятикласники мають змогу збагнути «по-лепківськи» зміст слів *capere diem* (лови день), більш детально ознайомитися зі змістом тетралогії «Мазепа», народження якої було зумовлене загальними тенденціями суспільного розвитку і пробудженням національної свідомості, з'ясувати специфіку образу гетьмана Мазепи як державного діяча і людини та психологізм внутрішнього світу Мотрі.

На належному рівні реалізувати зазначені вище програмні вимоги покликана хрестоматія літературних творів Тернопілля [10]. Окрім художніх текстів, хрестоматія містить літературні портрети письменників; довідкові матеріали з теорії літератури; цікаві рубрики «Літературна п'ятихвилинка», «Літературно-мистецька вітальня», «Дізнайся більше», «Твій друг – комп'ютер», «Повтори вивчене»; різнорівневі запитання і тестові завдання. Саме цей посібник забезпечує широкі пізнавальні потреби учнів щодо *подій у житті і творчості Богдана Лепкого* (освіта, наукова і громадська діяльність, стосунки з відомими людьми, еміграція); змісту його різножанрових творів – *казки, оповідання, віршів, тетралогії*; відомостей з теорії літератури, таких як *казка, мандрівний сюжет, віршова й прозова мова, тетралогія*. Методичний апарат посібника забезпечує розвиток критичного мислення учнів, оскільки його складниками є пошуково-дослідницькі завдання, завдання проектного характеру, запитання і завдання

(репродуктивні і продуктивні) для учнів різних рівнів навченості: наприклад: «Вчимося розуміти, пояснювати і переказувати прочитане» (для учнів початкового рівня навченості), «Вчимося аналізувати текст, аргументувати» (для учнів середнього рівня навченості), «Вчимося визначати і добирати мовні засоби творення образу» (для учнів достатнього рівня навченості) і «Вчимося узагальнювати, фантазувати» (для учнів високого рівня навченості); тестові завдання різних типів і видів (з вибором однієї правильної відповіді з кількох, з вибором кількох правильних відповідей, на встановлення відповідності, тестових завдань, які передбачають розгорнуту відповідь на запитання, складання твору-мініатюри на запропоновану тему).

Таким чином, учасник ЗНО з української мови літератури може використати у власному висловленні як ілюстративний матеріал, що стосується життєвого і творчого шляху Богдана Лепкого, для прикладу з життя (освіта, наукова і громадська діяльність, стосунки з братом Л. Лепким, І. Франком, М. Коцюбинським, О. Кобилянською, художником М. Івасюком, свояком Петром Смиком, еміграція) і для прикладу з літератури (образи з «Казки по Ксеню і дванадцять місяців», оповідання «Цвіт щастя», ліричних творів «Заспів», «Наука», «Карпати», «Журавлі», тетралогії «Мазепа» тощо). Крім того, методичний апарат хрестоматії з літератури рідного краю сприяє встановленню внутрішньопредметних, міжпредметних і мистецьких зв'язків, удосконаленню умінь учнів розв'язувати тестові завдання різних типів і видів, аналізувати та інтерпретувати художні тексти, аргументувати відповідь і узагальнювати інформацію, виконувати пошуково-дослідницькі та творчі завдання, розвитку критичного мислення, засвоєнню деяких відомостей з теорії літератури.

Ще одним із способів виділення додаткового академічного часу на вивчення творчості Богдана Лепкого може бути запровадження факультативів та курсів за вибором, які проводять у 5 – 11 класах за рахунок варіативної частини типового навчального плану. Однак одразу постає

проблема програми, яка мала би мати відповідне схвалення Міністерства освіти і науки України. Станом на сьогодні в Україні немає жодної чинної програми факультативу чи курсу за вибором, що стосується вивчення Лепкіани. Такий навчальний предмет може стати реальністю за умови, якщо хтось із наукових чи творчих педагогічних працівників, насамперед представник Тернопілля, потурбується про програму заздалегідь, уклавши її і отримавши відповідне схвалення.

Життєвий і творчий шлях Богдана Лепкого може стати і канвою для формування комунікативної компетентності, яка є метою мовної освіти [3]. Лексичний та синтаксичний матеріал із творів Богдана Лепкого придатний для створення тестових завдань різних типів і видів щодо контролю рівня сформованості в учнів орфографічних, граматичних і пунктуаційних навичок. Наприклад (за змістом «Казки про Ксеню і дванадцять місяців»):

У якому із запропонованих слів правильно позначено наголос?

- А Спрібува'ти*
- Б Відне'сеш*
- В Дума'ли*
- Г Кажу'*

У якому рядку порушено норми чергування у-в, і – й?

- А Сирота в світі*
- Б Нікому й ніколи*
- В В огороді цвіла*
- Г Вона і Палана*
- Д У грудях лід*

Установіть відповідність:

<i>1 Питальне речення</i>	<i>А Іще з очей сліз рукавом не втерла, Як на втіху Ксені доспіли яблука.</i>
<i>2 Речення з однорідними членами</i>	<i>Б Це місяць Січень.</i>
<i>3 Складне речення</i>	<i>В До воріт біжить без хустки, без чобіт.</i>

4 Речення зі звертанням Г Чи світло ясне б'є з вікон?

Д Лиш чуєш, дівко, не бреш, бо битиму!

Установіть відповідність:

1 Кептар	А Житло чабанів і лісорубів
2 Колиба	Б Верхній хутрянний одяг без рукавів
3 Легінь	В Стежка в горах
4 Плай	Г Подвійна торба, сакви
	Д Юнак, парубок.

Фрагменти з прозових творів Богдана Лепкого доцільно використовувати для створення тестових завдань для перевірки рівня сформованості лінгвістичних навичок (визначення теми висловлення, основної думки, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, дослідження мови твору, визначення аргументів, висновків тощо). А ще цитати з художніх творів можна використати як матеріал для побудови висловлення на моральну або суспільно-політичну тему. Наприклад (за змістом тетралогії «Мазепа»):

Прочитайте текст.

Ти московський цар, а я український гетьман. Ти будуєш нову царську державу на кістках сотні поневолених народів, я рушивсь будувати свою, незалежну від деспотії твоєї. Я зрадив тебе, бо не хотів зрадити власної ідеї. А хоч би мені й довелось остаятися в бою з тобою, хоч би й прийшлося зложити свою голову, стару і стурбовану, так останеться Мазепина ідея. Вона житиме під попелом і кістками, поки грядучі покоління не відгребуть її, не піднімуть високо на свій прапор і не заткнуть його біля престолу вільної та незалежної від московських царів української держави (Б.Лепкий).

Висловіть ваш погляд на проблему:

Запорукою миру у побудові незалежної держави є домовленість, ціна якої – зрада інтересам чужоземця чи власній ідеї...

Більш широке ознайомлення з творчістю письменника-земляка Богдана Лепкого потрібно

здійснювати в загальноосвітніх навчальних закладах шляхом залучення учнів до участі у виховних заходах (інформаційних та просвітницьких годинах, турнірах, змаганнях, вікторинах, конференціях, усних журналах, літературних читаннях, дискусіях, семінарах, вечорах, тематичних тижнях духовності, родинних святах, мандрівках, віртуальних екскурсіях, «круглих» та філософських столах, літературно-музичних та літературних годинах, годинах духовності та колективних справ, мистецьких святах, конкурсах учнівських публікацій, квестах, флешмобах, літературних експресах, ерудит-шоу, дослідницьких проектах, літературних вечорах, брейн-рингах, конкурсах презентацій, годинах мистецьких відкриттів, театральних вітальнях, літературній інсценізації, захистах дослідницьких проектів, мистецьких зустрічах, конкурсах газет, літературно-мистецьких споминах, презентаціях збірки учнівських творів, мистецьких вітальнях, відкритті картинної галереї, зустрічах з письменниками тощо); у конкурсній діяльності (тематичних конкурсах, конкурсах читців, газет); до відвідування позашкільних навчальних закладів (клубів, студій, артмайстерень, літературних кав'ярень, відповідних секцій Малої академії наук), організації гурткової роботи (драмгуртка, гуртка виразного читання, краєзнавчого гуртка, гуртка дослідників Лепкіани), облаштування шкільних музеїв, як це зроблено у Тернопільській загальноосвітній школі I-III ступенів № 14 ім. Б.Лепкого, Жуківській загальноосвітній школі I-III ступенів Бережанського району, Загальноосвітній школі I-II ступенів с. Крогулець Гусятинського району.

Отже, за результатами дослідження можна зробити такі висновки:

У рамках реалізації змісту навчального матеріалу, про який йдеться у чинних програмах з української літератури, учитель має змогу лише у 7 класі ознайомити учнів з твором «Мишки (Казки для дітей, для малих і великих)» Богдана Лепкого та в 11 класі – історичною прозою Б. Лепкого (під час вивчення теми «Українська література за межами України» розглядається розвиток літератури в Західній Україні до

1939 року; академічний і профільний рівні), висвітлення якої полягає у ознайомлювально-презентативному ознайомленні із твором «Мазепа». Розгляду більшого обсягу матеріалу про творчість Богдана Лепкого сприяють уроки літератури рідного краю. Так, у 5 класі одна з тем покликана ознайомити учнів з мандрівним сюжетом «Казки про Ксеню і дванадцять місяців»; у 7 класі заплановано ознайомити учнів з патріотичними мотивами ліричних творів «Заспів», «Наука», «Карпати», «Журавлі», змістом оповідання «Цвіт щастя»; у 8 класі порушено тему співців слави січових стрільців, серед яких був брат Богдана Лепкого – Левко Лепкий; в 11 класі учні мають змогу більш детально ознайомитися зі змістом тетралогії «Мазепа». На жаль, вивчення творчості Б. Лепкого не передбачено програмою для поглибленого вивчення української літератури у 8 – 9 класах та у списку літератури для додаткового (позакласного) читання у 5 – 11 класах. Постає проблема й відсутності відповідних програм факультативів та курсів за вибором для 5 – 11 класів, коли можна було б більш глибоко за рахунок варіативної частини типового навчального плану вивчати творчість нашого славетного земляка.

Життєвий і творчий шлях Богдана Лепкого може стати і канвою для формування комунікативної компетентності в рамках мовної освіти, оскільки лексичний та синтаксичний матеріал із програмних, і не тільки, творів цього письменника можна використовувати для створення тестових завдань різних типів та видів (з однією правильною відповіддю, на встановлення відповідності, з розгорнутою відповіддю) для контролю рівня сформованості в учнів орфографічних, граматичних, пунктуаційних, лінгвістичних навичок, а також як матеріал для побудови висловлення на моральну або суспільно-політичну тему.

Більш широке ознайомлення з творчістю письменника-земляка Богдана Лепкого можна здійснюватися шляхом залучення учнів до участі у відповідних виховних заходах, конкурсній діяльності, роботі позашкільних навчальних закладів, гуртків, шкільних музеїв.

Якщо йдеться про очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, то під час вивчення творчості Богдана Лепкого семикласники мають уміти коментувати порушені морально-етичні проблеми та загальнолюдські цінності, а одинадцятикласники – називати основних представників літератури Західної України і розвивати навички використовувати довідкові матеріали. Крім того, на уроках літератури рідного краю у 5 класі передбачено не тільки ознайомлення зі змістом програмних творів, а й з'ясування особливостей віршованої мови та втілення мандрівного сюжету в українському варіанті. На основі аналізу поетичних творів в учнів 7 класу слід сформулювати уявлення про цілісний образ особи Б.Лепкого, його поетичний талант і талант психолога («Цвіт щастя»), а в 11 класі - з'ясувати специфіку образу гетьмана Мазепи як державного діяча і людини та психологізм внутрішнього світу Мотрі.

Випускник загальноосвітнього навчального закладу України, або ж учасник зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури, може використати у власному висловленні як ілюстративний матеріал відомості по Богдана Лепкого для прикладу з життя (факти життєвого шляху Богдана Лепкого часів Першої світової війни, еміграції, здобуття ним освіти, наукової і громадської діяльності, філософсько-естетичних поглядів; згадувані у його творах історичні події часів козаччини, стосунки з братом Л. Лепким, І. Франком, М. Коцюбинським, О. Кобилянською, художником Миколою Івасюком, свояком Петром Смиком) і для прикладу з літератури (образи з «Мишки (Казки для дітей, для малих і великих)», «Казки по Ксеню і дванадцять місяців», оповідання «Цвіт щастя», ліричних творів «Заспів», «Наука», «Карпати», «Журавлі», тетралогії «Мазепа» тощо). Крім того, використання хрестоматії літературних творів Тернопілл сприяє встановленню внутріпредметних, міжпредметних і мистецьких зв'язків, удосконаленню умінь учнів розв'язувати тестові завдання різних типів і видів, аналізувати та

інтерпретувати художні тексти, аргументувати відповідь і узагальнювати інформацію, виконувати пошуково-дослідницькі та творчі завдання, розвитку критичного мислення, засвоєнню деяких відомостей з теорії літератури.

Отож зазначені вище обсяг знань, уміння і навички, яких набуває випускник загальноосвітнього навчального закладу, опановуючи програмні вимоги, що стосуються життя і творчості Богдана Лепкого, у системі підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури вкрай важливі.

Література:

1. Вальнюк Б.І. Поетика історичної романістики Богдана Лепкого: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: спец. 10.01.01 «Українська література» [Електронний ресурс] / Б. І. Вальнюк - Івано-Франківськ, 1998. Режим доступу: <http://referatu.net.ua/referats/7569/155190/?page=1>. - Дата останнього доступу: 10.11.2017. - Назва з екрану.
2. Бардашевська І. Образ Івана Мазепи в історичній романістиці М. Старицького та Б. Лепкого [Електронний ресурс] / І. Бардашевська. - Режим доступу: <http://prosvita-ks.co.ua/vishivanka-chislo-4/ibardashevska-obraz-ivana-mazepi-v-istorichniy-romanistici-m-starickogo-ta-b>. - Дата останнього доступу: 10.11.2017. - Назва з екрану.
3. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>. - Дата останнього доступу: 10.11.2017. - Назва з екрану.
4. Про затвердження Концепції літературної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 26.01.2011 № 58 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/13508/ - Дата останнього доступу: 13.11.2017. - Назва з екрану.
5. Купчик Л. Богдан Лепкий – велет українського інтелекту та патріотизму [Електронний ресурс] / Л. Купчик. - Режим

доступу: <http://ukrpohliad.org/blogs/bogdan-lepky-j-velet-ukrayins-kogo-intelektu-ta-patrioty-zmu-2.html>. - Дата

останнього доступу: 10.11.2017. - Назва з екрану.

6. Лепкий Б.С. Мотря: Історична повість / Б.Лепкий. - К.: Дніпро, 1992. - 464 с.

7. Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році : лист Міністерства освіти і науки України від 09.08.2017 № 1/9-436 [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/metodichni.html>. - Дата останнього доступу: 10.11.2017. - Назва з екрану.

8. Програма зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 № 1121 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://testportal.gov.ua/programe/>. - Дата останнього доступу: 13.11.2017. - Назва з екрану.

9. Навчальні програми [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>

10. Біловус Н.Ю. Література рідного краю. 5 – 11 класи : Хрестоматія / Н. Ю. Біловус, Л. С. Боруцька, М. М. Кондирєва. - Тернопіль: Мандрівець, 2011. - 600 с.